

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

**ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА МОЖЛИВОСТІ ЇЇ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ**

Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

Виконав: студент 4 курсу, групи 472
заочної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси, банківська
справа та страхування»
Гринчак Олександр Олександрович
Керівник:
доцент кафедри фінансів і кредиту
Саїнчук Наталія Валеріївна

*До захисту допущено на засіданні кафедри:
протокол № 14 від 27 травня 2025 р.
Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О*

Чернівці – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....	6
1.1. Економічна сутність та особливості фінансової стійкості підприємства в умовах економічної нестабільності.....	6
1.2. Ключові фактори впливу на фінансову стійкість підприємства.....	12
1.3. Характеристика сучасного методичного інструментарію оцінювання фінансової стійкості підприємства.....	15
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІКОСТІ ТДВ «ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ХІМІЧНИЙ ЗАВОД»...	20
2.1. Аналіз складових забезпечення фінансової стійкості підприємства.....	20
2.2. Оцінка рівня фінансової стійкості товариства.....	29
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....	38
3.1. Умови збільшення прибутковості підприємства.....	38
3.2. Шляхи визначення оптимальної структури капіталу.....	45
ВИСНОВКИ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	57
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах глобальної економічної нестабільності та посилення зовнішніх викликів, що впливають на функціонування світових ринків, зростає значущість досліджень, спрямованих на забезпечення фінансової стійкості підприємств національної економіки. Особливої актуальності набуває вивчення як традиційних, так і сучасних підходів до оцінювання фінансового стану суб'єктів господарювання, впровадження яких сприятиме стабільному функціонуванню фінансової системи країни в цілому.

Ключову роль у досягненні цієї мети відіграє аналіз виробничо-господарських процесів та впровадження ефективних методів управління фінансовою стабільністю підприємств. Саме за допомогою системного оцінювання формується стратегічний напрямок розвитку, приймаються управлінські рішення, контролюється їхнє виконання, а також виявляються внутрішні резерви підвищення ефективності діяльності. Оцінка прибутковості підприємства дозволяє обґрунтовано прогнозувати його перспективи. Отже, фінансова стійкість підприємства виступає необхідною умовою для покращення його фінансового стану та сталого розвитку у майбутньому.

Фінансовий стан є найважливішою ознакою ділової активності й надійності підприємства. Він показує конкурентоспроможність підприємства та його фінансовий потенціал, виступає основою ефективної реалізації економічних інтересів як самого підприємства, так і його контрагентів.

Теоретичні і практичні засади забезпечення фінансової стійкості підприємств знайшли своє відображення в працях багатьох українських і зарубіжних науковців, зокрема: Базилінської О.Я., Білик М.Д., Бланка І.А., Дриги С.Г., Кучеренко К. В., Міщенко І.Д., Оспіщева В.І., Островської О.А., Поддєрьогіна А.М., Раєвнєва О. В., Тоузани Т., Цал-Цалка Ю.С., Шийка В., Шиназі Г.Дж., Фолка Р. та інших.

Але, не дивлячись на величезну кількість наукових досліджень по даній тематиці, на наш у думку, забезпечення фінансової стійкості підприємства в умовах економічної нестабільності залишається досить актуальним питанням, так як є важливою умовою виживання та розвитку підприємства, адаптації його до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі для реалізації поставлених цілей.

Метою кваліфікаційної роботи обґрунтування теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо напрямів зміцнення фінансової стійкості підприємства в умовах економічної нестабільності.

Для її досягнення необхідно вирішити наступні **завдання**:

- розкрити економічну сутність та особливості фінансової стійкості підприємства в умовах економічної нестабільності;
- визначити ключові фактори впливу на фінансову стійкість підприємства;
- охарактеризувати сучасний методичний інструментарій оцінювання фінансової стійкості підприємства;
- проаналізувати складові забезпечення фінансової стійкості підприємства;
- оцінити рівень фінансової стійкості товариства;
- виявити умови збільшення прибутковості підприємства;
- обґрунтувати шляхи визначення оптимальної структури капіталу.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процес забезпечення фінансової стійкості ТДВ «Чернівецький хімічний завод».

Предметом кваліфікаційної роботи є сукупність теоретичних та методичних засад забезпечення фінансової стійкості підприємства в умовах економічної нестабільності.

Методи дослідження. Теоретичною та методичною основою кваліфікаційної роботи стали фундаментальні фахові дослідження українських і зарубіжних науковців.

Для вирішення поставлених завдань у кваліфікаційній роботі застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: в першому розділі «Теоретичні засади дослідження фінансової стійкості підприємства в умовах економічної нестабільності» - аналізу та синтезу. В другому розділі «Дослідження сучасного стану забезпечення фінансової стійкості ТДВ «Чернівецький хімічний завод»» - методи фінансово-економічного та статистичного аналізу. В третьому розділі «Напрями забезпечення фінансової стійкості підприємства в умовах економічної нестабільності» - узагальнення, структурування та обґрунтування висновків.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є законодавчі та нормативні акти України, праці українських та вітчизняних вчених, матеріали науково-практичних конференцій, ресурси мережі Інтернет з питань забезпечення фінансової стійкості підприємства та фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімічний завод».

Структура і обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 49 найменувань та містить 3 рисунка, 23 таблиці та 3 додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

1.1. Економічна сутність та особливості фінансової стійкості підприємства в умовах економічної нестабільності

Головним питанням будь-якої економічної системи є забезпечення її сталого розвитку в умовах економічної нестабільності. В останні роки як в світі, так і в Україні виникло багато зовнішніх факторів, які негативно вплинули на підприємницьку діяльність. Це відповідно пандемія COVID-19 та військова агресія рф. Багато підприємств були змушені призупинити тимчасово свою підприємницьку діяльність або взагалі її припинити. Отже, сьогоденні умови функціонування більшості вітчизняних підприємств знаходяться в області економічної нестабільності, що безпосередньо впливає на рівень їх фінансової стійкості, тому виникають питання оцінки результативності своєї діяльності, оцінки фінансової стійкості, кредитоспроможності та платоспроможності підприємств.

Необхідним чинником розвитку будь-якого підприємства та його важливою економічною складовою, які характеризують його фінансовий стан, є фінансова стійкість. Вагомим чинником фінансової стійкості підприємств є їх можливість функціонувати в сучасному конкурентному середовищі, яке постійно змінюється, застосовуючи наявні та приховані фінансові та інші видів ресурсів в залежності до власних потреб і потреб сучасного ринку. Фінансова стійкість підприємства є достатньо ширшим від таких понять як «ліквідність», «платоспроможність», та «кредитоспроможність», оскільки охоплює всебічний аналіз його фінансових результатів. Таким чином, під «фінансовою стійкістю підприємства доцільно визначати такий стан її фінансових ресурсів, при якому підприємство здатне своєчасно та в повному обсязі виконати взяті на себе зобов'язання перед усіма суб'єктами за рахунок власних та залучених коштів» [14, с. 368-371.].

Аналіз як вітчизняних, так і зарубіжних наукових джерел показав нам, що існує велика кількість трактувань і підходів до розуміння економічної сутності «фінансова стійкість» і вони різноманітні. Отже дослідимо підходи до визначення «фінансова стійкість» підприємства.

«Фінансова стійкість» у вузькому значенні розуміється як один із фінансових показників стану підприємства. Даний підхід розглядається вітчизняними вченими-економістами такими як: Крамаренко Г. О. Філімоненко О.С. та Цал-Цалко Ю.С.

Крамаренко Г.О. тлумачить «фінансову стійкість» як: «...фінансовий та економічний стан підприємства, при якому платоспроможність має стійку тенденцію, залишаючись незмінною впродовж часу. Вона також вказує на те, що співвідношення власного і позикового капіталу утримується в межах, які гарантують цю стабільну платоспроможність...» [17].

Філімоненко О.С. надає наступне визначення, що «фінансова стійкість» - це «... стан підприємства, при якому розмір його майна (активів) достатній для погашення зобов'язань, тобто підприємство є платоспроможним...» [37, с. 304].

Цал-Цалко Ю.С. як: «... фінансова стійкість підприємства – це стан активів підприємства, яке гарантує йому постійну платоспроможність...» [39, с. 204].

Таким чином, у вище наведених трактуваннях дефініція «фінансова стійкість» пов'язана з його платоспроможністю, а це занадто вузько для розуміння економічної сутності «фінансова стійкість».

Інші українські вчені-економісти Коробков М.Я., Малесніков Є.І., Мамонтова Н.А. розкривають економічну сутність «фінансова стійкість» через призму усіх складових системи фінансових відносин підприємства. Малесніков Є. І. та Мамонтова Н. А. у своїх наукових працях вважають, що: «...фінансова стійкість підприємства – це стан при якому забезпечується стабільна, фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний обіг грошових коштів та ефективне управління

фінансовими ресурсами, безперервний процес виробництва і реалізації продукції, розширення та оновлення виробництва...» [21, 20].

Коробов М.Я. дає наступне тлумачення даній дефініції: «...фінансова стійкість підприємства – це відповідність параметрів діяльності підприємства і розміщення його фінансових ресурсів критеріям позитивної характеристики фінансового стану...» [15, с. 354].

Наступне направлення, що до визначення «фінансова стійкість» підприємства показує його незалежність, тобто аналізується співвідношенням власних, позикових та залучених фінансових ресурсів. Так у своїй науковій праці Кривицька О.Р. стверджує, що це «... результат формування достатнього для розвитку підприємства обсягу прибутку. Що є визначальною ознакою його економічної незалежності...» [18, с. 138].

Бланк І.А. досліджував питання взаємозв'язку економічної і фінансової безпеки з точки зору їх впливу на ступінь фінансової стійкості підприємства. Він описує «фінансову стійкість» як «...характеристику стабільності фінансового стану підприємства, забезпечену високою часткою власного капіталу в загальній сумі фінансових ресурсів...» [4, с. 56].

Савицька Г.В. визначає економічну сутність «фінансова стійкість» підприємства як: «...здатність функціонувати і розвиватися, зберігаючи рівновагу активів і пасивів в змінному внутрішньому і зовнішньому середовищі, що гарантує платоспроможність та інвестиційну привабливість в межах прийнятного рівня ризику...» [33].

На підприємстві для підтримки фінансової стійкості необхідно дотримуватися наступних правил:

Принцип раціонального використання позикових ресурсів передбачає досягнення фінансової незалежності підприємства шляхом ефективного застосування ефекту фінансового левериджу, що, своєю чергою, спрямоване на мінімізацію залежності від зовнішніх кредиторів та запобігання ризику банкрутства.

Правило прибутковості, що передбачає такий рівень рентабельності, котрий би забезпечував його сталий розвиток.

Правило ліквідності, що забезпечує підтримку відповідного співвідношення між залученими і власними оборотними коштами та їх розміщення.

Правило оборотності, що забезпечує достатній рівень динамізму функціонування капіталу та швидкість його обороту на всіх його стадіях.

«В іншому випадку підприємство починає втрачати ліквідність, а значить – незалежність та стійкість...» [46, с. 50-51].

Дослідження зарубіжних вчених щодо «фінансова стійкість» підприємства засновується на розробці різних методів вивчення та характеристики фінансової статистики. «Послідовники Р. Фолка розглядають питання керування активами, які впродовж 1-го промислового періоду можуть бути переведені в гроші, чистими активами та зобов'язаннями суб'єкта перед іншими особами, які цей суб'єкт має погасити; прихильники А. Уолла зосереджені на визначенні показників бухгалтерського обліку через методи математичної статистики» [49].

Американський науковець Г. Дж. Шиназі зосередив свою увагу на дослідженні «фінансова стійкість» підприємства за рахунок публікації кілька важливих фундаментальних досліджень. У 2004 році у одній із своїх праць «Визначення фінансової стійкості», вчений стверджує, що «фінансова стійкість - це стан, при якому механізми економіки для ціноутворення, розподілу та управління фінансовими ризиками функціонують достатньо добре, щоб сприяти ефективності окремого суб'єкта господарювання» [48].

Вчений викреслював п'ять принципів, які закладені в основу визначення цього трактування, а отже, враховані в процесі побудови системи її забезпечення:

«- фінансова стійкість стосується всіх елементів фінансової системи (інфраструктури, установ та ринків);

- фінансова система не тільки ефективно виконує функції розподілу ресурсів та ризиків, мобілізації заощаджень та накопичення багатства, але й забезпечує безперебійну роботу платіжної системи;

- фінансова стійкість - це не лише фактична відсутність фінансових криз, але й здатність фінансової системи вчасно обмежувати, стримувати наявний дисбаланс, а також управляти ним, перш ніж він зможе завдати шкоди економічним процесам;

- фінансова стійкість повинна розглядатися перш за все з позиції її впливу на реальний сектор економіки;

- фінансова система має розглядатися з позицій часового простору (континууму)» [49].

Інший науковець - італійський банкір та економіст Т. Падо – Шіюппа стверджує, що «фінансова стабільність – це умова, коли фінансова система здатна протистояти шокам, не поступаючись місцем сукупним процесам, що погіршує розподіл заощаджень на інвестиційні можливості та обробку платежів в економіці. Вчений робить визначення на стійкості фінансової системи, що дозволяє їй безперебійно виконувати свої основні функції зі здійснення платежів та розподілу ресурсів» [47].

Виходячи із сучасного стану функціонування підприємств в нестабільних економічних умовах господарювання, фінансова стійкість підприємства з однієї сторони повинна забезпечувати безперервне здійснення виробничо-господарської діяльності, зберігати інвестиційну привабливість та фінансувати мінімальний рівень інноваційно-технологічного розвитку, а з іншої сторони – це забезпечення збереженням ліквідності та платоспроможності підприємства, тобто прибуток у цих умовах не є головною метою господарюючого суб'єкта.

Отже, нестабільні економічні умови впливають на фінансовий механізм підприємства. Зовнішні фактори впливу на внутрішнє середовище підприємства можуть впливати на різні сфери життєдіяльності господарюючого суб'єкта, а особливо на фінансову сферу. Саме тому, всі

підприємства в межах своєї виробничо-господарської діяльності прагнуть до фінансової стійкості та уникнення банкрутства за рахунок аналізу макроекономічної ситуацій в межах нестабільних економічних умов [31].

Умовами економічної нестабільності можуть бути наступні:

1. Економічні та фінансові кризи, що призводять до зниження попиту на товари та послуги, зниження прибутків, підвищення цін та інші фінансові труднощі.

2. Політичні кризи та зміна влади теж впливають на невизначеність для підприємницької діяльності.

3. Регуляторні зміни у податковому законодавстві теж впливають на виробничо-господарську діяльність господарюючого суб'єкта збільшуючи його витрати.

4. Інноваційно-технологічні зміни можуть впливати на споживчий попит, конкурентоспроможність та методи виробництва.

5. Волатильність на фінансовому ринку впливає на собівартість та ціни на продукцію, що в свою чергу впливає на фінансову стійкість підприємства.

6. Екологічні та кліматичні зміни впливають на виробничо-господарську діяльність господарюючого суб'єкта.

7. Зовнішні кризи: пандемія, природні катастрофи, терористичні атаки чи епідемії теж впливають на виробничо-господарську діяльність господарюючого суб'єкта [44, 45].

Перелічені умови вимагають від підприємств найефективніше пристосовуватися до цих змін та реалізовувати довгострокові стратегії для забезпечення фінансової стійкості і належного функціонування підприємств.

На основі проведеного в цьому підрозділі дослідження, ми дійшли висновку, що фінансова стійкість підприємства в умовах економічної нестабільності - це здатність господарюючого суб'єкта підтримувати стійкий фінансовий стан та забезпечувати платоспроможність в цих умовах, котрі змінюється під впливом різних факторів впливу. Господарюючим суб'єктам необхідно постійно ефективно реагувати на коливання зовнішніх факторів,

управляти ризиками та зберігати необхідний баланс між власним та позиковим капіталом, забезпечуючи сталу платоспроможність та кредитоспроможність, та функціонувати і розвиватися в умовах економічної нестабільності.

1.2. Ключові фактори впливу на фінансову стійкість підприємства

На виробничо-господарська діяльність будь-якого господарюючого суб'єкта в умовах економічної нестабільності впливає велика кількість різноманітних факторів та невизначених чинників, котрі пов'язані з конкурентним середовищем та економічною і політичною ситуаціями в державі. Ці фактори мають як позитивну, так і негативну сторону своєї дії на підприємство. Збереження фінансової стійкості господарюючого суб'єкта та мінімізація ризиків впливу цих різноманітних факторів в сучасних умовах є першочерговою умовою існування будь-якого підприємства. А отже існує потреба у дослідженні факторів, що впливають на фінансову стійкість господарюючого суб'єкта і оцінці чинників, що спричиняють появу негативної динаміки у функціонуванні підприємств України.

Нестабільність як зовнішнього, так і внутрішнього середовища справляє несприятливий вплив на діяльність підприємств у виробничо-господарській сфері, що ускладнює досягнення належного рівня їх фінансової стабільності. Водночас позитивні тенденції у значеннях фінансових коефіцієнтів свідчать про наявність сприятливих умов для стабільного розвитку суб'єктів господарювання та зміцнення їх фінансового потенціалу.

Фінансова стійкість підприємства характеризується його здатністю витримувати вплив зовнішніх та внутрішніх чинників, адаптуватися до змін і зберігати стабільність у нестабільному економічному середовищі. У науковій літературі ця категорія часто розглядається як інтегральна характеристика, що формується внаслідок взаємодії екзогенних і ендогенних елементів,

забезпечуючи досягнення фінансової рівноваги та створюючи умови для подальшого розвитку суб'єкта господарювання. З такого підходу випливає, що фінансова стабільність залежить від комплексу факторів, динаміка яких визначається ринковою кон'юнктурою та змінами у соціально-економічній і політичній ситуації країни.

Різні джерел надають різні класифікації факторів, а отже класифікують їх за наступними ознаками: «за місцем виникнення (зовнішні, внутрішні); за важливістю результату (основні, другорядні); за структурою (прості, складні); за масштабом впливу (одноосібні, багатоосібні); за можливістю прогнозування (прогнозовані, умовно прогнозовані, негативні, нульові, позитивні); за ступенем впливу на діяльність підприємства (динамічні, короточасні); за ймовірністю реалізації (високі, середні, малі); за часом дії (постійні, тимчасові). Але, з нашої точки зору, на сьогодні відсутнє повне комплексне та системне їх відображення. 19 Тому, вельми важливим питанням є проблема виявлення системи факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства» [3, с. 222].

Так Базилінська О. Я. констатує, що: «...до внутрішніх факторів впливу на фінансову стійкість підприємства відносяться:

1) галузева приналежність підприємства; 2) структура послуг, їх частка у платіжному попиті; 3) стан майна: розмір, склад, структура; 4) стан фінансових ресурсів: розмір, склад, структура. 5) величина, структура, динаміка витрат порівняно з доходами; 6) розмір сплаченого зареєстрованого капіталу, власних оборотних коштів...» [1, с. 54].

До зовнішніх чинників впливу відносяться наступні фактори:

- 1) економічні умови господарювання;
- 2) політична стабільність;
- 3) техніка і технологія;
- 4) платоспроможний попит споживачів;
- 5) економічна і фінансово-кредитна законодавча база;
- 6) соціальна і екологічна ситуація в суспільстві;

- 7) податкова політика;
- 8) рівень конкурентної боротьби;
- 9) розвиток фінансового і страхового ринку» [19, с. 54].

В той же час Варланов О.У. констатує, що «фінансова стабільність» має сильний взаємозв'язок від ефективності маркетингової організації, а від рівня її людських ресурсів та організаційної культури та від виробничій діяльності [5, с.79].

Грицюк М. стверджує, що «фінансова стійкість організації залежить від таких факторів, як конкурентний статус, принцип роботи, ресурси і ефективність їх використання, маркетингові стратегії і політика» [7].

Також Оспіщев В.І. у своїй праці [24, с. 220] теж виділяє внутрішні і зовнішні фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства.

Самсонова К.В. виділяє дві групи факторів на фінансову стійкість підприємства, поділивши їх на внутрішні (ендогенні): операційні, фінансові та інвестиційні; та зовнішні (екзогенні): економічні, ринкові та інші фактори [34, С. 129-130].

Представимо ключові фактори в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Ключові фактори впливу на фінансову стійкість підприємства

Внутрішні (ендогенні)	Зовнішні (екзогенні)
Операційні: - неефективний маркетинг; - неефективна структура поточних витрат; - низький рівень використання основних засобів; - неефективний виробничий менеджмент; - високий розмір страхових і резервних внесків.	Економічні: - спад обсягу національного доходу; - ріст інфляції; - нестабільність податкової системи - зниження рівня реальних доходів
Фінансові: - неефективна фінансова стратегія; - неефективна структура активів; - висока вартість капіталу; - надмірна частка позикового капіталу; - неефективний фінансовий менеджмент.	Ринкові: - зниження ємності внутрішнього ринку; - значне зниження попиту; - зниження активності фондового ринку; - підвищення рівня монополізації ринку; - нестабільність валютного ринку
Інвестиційні: - істотні перевитрати інвестиційних ресурсів; - не досягнення запланованих обсягів прибутку по реалізованим проектам; - не ефективний інвестиційний менеджмент.	Інші: - політична нестабільність; - стихійні лиха; - епідемії; - негативні демографічні тенденції

Таким чином існує багато внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства, якими потрібно вміти керівникам управляти. Зовнішні чинники, що впливають на рівень фінансової стійкості підприємства, переважно зумовлені об'єктивними економічними процесами і здебільшого не піддаються впливу з боку самого суб'єкта господарювання. Натомість внутрішні фактори характеризуються високим ступенем контролюваності, а напрям і інтенсивність їх змін напряму залежать від ефективності організації діяльності самого підприємства[24, с. 358].

В сучасних умовах економічної нестабільності майже стійкового фінансового стану підприємства не існує. Тому необхідно проводити аналіз фінансової стійкості підприємства, який повинен показати забезпеченість підприємства фінансовими ресурсами для здійснення виробничо-господарської діяльності та розвиток його можливостей під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів підприємства.

1.3. Характеристика сучасного методичного інструментарію оцінювання фінансової стійкості підприємства

Вплив внутрішніх і зовнішніх факторів протягом 2020-2024 років вплинув на те, що багато підприємств в Україні або збанкрутіли, або здійснила переїзд у інші регіони України чи закордон. Для попередження банкрутства господарюючого суб'єкта та для підтримання необхідного рівня рентабельності повинна бути розробка фінансового плану та прогнозування його роботи. Для цього необхідно провести комплексний аналіз фінансового стану господарюючого суб'єкта, де основним етапом є оцінка його фінансової стійкості.

Фінансова стійкість господарюючого суб'єкта - це характеристика його фінансового стану, який відображає можливість ефективно розвиватися і функціонувати при впливі зовнішніх і внутрішніх факторів. В сучасних

умовах в Україні застосовують різні підходи та методи, які застосовуються підприємствами для оцінки і діагностики їх фінансової стійкості. Отже, проблема формування єдиної, загальної методики оцінки фінансової стійкості не вирішена.

Оцінювання фінансової стійкості підприємства може здійснюватися як за абсолютними, так і за відносними показниками. Одним із ключових абсолютних індикаторів є обсяг власних оборотних ресурсів, який відображає частку поточних активів, сформованих за рахунок власного капіталу. Визначення величини цього показника у певному часовому проміжку дозволяє зробити висновки щодо ступеня фінансової незалежності підприємства та загального стану його фінансів.

Окрім абсолютних показників оцінки фінансової стійкості підприємства виділяють ще методичні підходи щодо її визначення. Так В. О. Калишенко, В. В. Нагайчук та Н. Є. Ковальчук, І. Ф. Ясіновська у своїх працях виокремлюють вісім основних підходів до оцінки фінансової стійкості підприємства, а саме: 1) агрегатний підхід; 2) коефіцієнтний підхід; 3) інтегральний підхід; 4) факторний підхід; 5) матричний підхід; 6) маржинальний підхід; 7) бальний підхід; 8) балансовий підхід [12, 43, 23].

Відобразимо сутність цих підходів у табл. 1.2.

Таким чином існують різні підходи для оцінки фінансової стійкості підприємства. Але, на нашу думку, найбільш використовуваними є: коефіцієнтний, агрегатний та інтегральний підходи. Отже розкриємо переваги та недоліки основних підходів до оцінки фінансової стійкості підприємства у табл. 1.3.

Актуальність проблеми зумовлена відсутністю єдиної узагальненої моделі для оцінювання фінансової стійкості підприємств, а також неоднозначністю трактування цього поняття та складністю його структури. Більшість існуючих підходів і методичних підходів не пропонують суттєвих новацій у процесі аналізу фінансової стійкості підприємств.

Таблиця 1.2

Підходи до оцінки фінансової стійкості підприємства [12, 43, 23].

Підхід	Сутність	Результати
Агрегатний підхід	Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості	Визначення типу фінансової стійкості
Коефіцієнтний підхід	Аналіз відносних показників фінансової стійкості та їх порівняння з нормативними значеннями	Визначення реального фінансового стану підприємства, слабких і сильних сторін діяльності підприємства
Маржинальний підхід	Розрахунок порогу рентабельності за допомогою поділу витрат на постійні та змінні та використання показника маржинального доходу	Визначення запасу фінансової стійкості
Бальний підхід	Додавання коефіцієнті ліквідності до складу показників у бальній оцінці фінансової стійкості	Визначення класу фінансової стійкості
Балансовий підхід	Використання балансової моделі	Оцінка фінансової стійкості виходячи зі ступеня покриття запасів та основних засобів джерелами фінансування
Інтегральний підхід	Інтегральна оцінка ступеню фінансової стійкості з використання узагальнюючого показника зміни фінансової стійкості	Визначення ступеню фінансової стійкості та виявлення її динаміки
Факторний підхід	Проведення факторного аналізу фінансової стійкості підприємства, який включає в себе побудову ланцюга показників та їх темпів зростання	Визначення рангу показників, який дозволить сформулювати висновок про фінансовий стан підприємства
Матричний підхід	Складання матричних балансів	Розрахунок структури й визначення якості активів балансу та достатності джерел їх фінансування

Позитивні та негативні сторони даних підходів вказують на те, що кожен суб'єкт господарювання сам обирає методику при здійсненні аналізу фінансово-господарської діяльності для формування умов ефективного функціонування та прийняття управлінських рішень.

В сучасній практиці оцінювання фінансової стійкості можна виділити наступні показники і коефіцієнти, які застосовуються при цьому (рис. 1.1).

Таблиця 1.3

Переваги та недоліки основних підходів до оцінки фінансової стійкості підприємства [35,40,16]

Підхід	Переваги	Недоліки
Коефіцієнтний	– Комплексний аналіз характеристики стану та перспектив на основі різних показників; – Опосередкованість, оскільки коефіцієнти відражають відносні показники фінансової стійкості; – Моніторинг зміни показників фінансової стійкості в часі, з метою виявлення потенційних ризиків та уникнення фінансових криз.	- Суб'єктивність вибору коефіцієнтів, оскільки не існує єдиної методики для їх визначення; – Індивідуальність коефіцієнтів для різних підприємств та галузей; – Коефіцієнтний підхід може не бути стандартизованим, що ускладнює його застосування та інтерпретацію.
Агрегатний	- Комплексна картина фінансового стану підприємства, охоплюючи різні аспекти його діяльності; – Взаємодія різних факторів задля більш повного огляду стійкості; – Забезпечує можливість порівняння фінансової стійкості різних підприємств або для аналізу динаміки фінансів в часі; – Забезпечує глобальний погляд на результативність та стійкість підприємства.	- Суб'єктивність вагових коефіцієнтів, що залежить від оцінок аналітика чи керівництва; – Втрата деталізації внаслідок збільшення рівня агрегації, що призводить до неякісного аналізу; – Неявні припущення про те, які показники мають більший вплив на стійкість; – Спрощення реальності; – Неврахування змін в часі.
Інтегральний	– Урахування всіх аспектів, враховуючи їх взаємодію; – Глибше Розуміння Динаміки фінансової стійкості та впливу різних факторів; – Гнучка та адаптована до різних сценаріїв модель, з урахуванням змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі.	- Складність моделювання, при великій кількості факторів; – Необхідність детальних та точних даних для правильної оцінки впливу різних факторів; – Деякі інтегральні методи можуть вимагати значних обчислювальних ресурсів.

Отже на практиці виділяються два вагомих напрямки оцінки фінансової стійкості підприємства: аналіз абсолютних і відносних показників. Коефіцієнтний підхід є найбільш розповсюдженим прийомом економічного аналізу. Він є більш простішим і охоплює велику кількість оцінюючих коефіцієнтів і наочністю отриманих результатів.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІКОСТІ ТДВ «ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ХІМІЧНИЙ ЗАВОД»

2.1. Аналіз складових забезпечення фінансової стійкості підприємства

Раціональне управління фінансовим забезпеченням підприємства вимагає постійного контролю за складом і структурою джерел фінансування з метою досягнення їх оптимального балансу. Ключовим елементом у цьому процесі є проведення оцінки фінансового стану, що базується на аналізі показників фінансово-господарської діяльності підприємства. Результати такого аналізу мають вирішальне значення для подальшої роботи підприємства, адже нестача фінансових ресурсів здатна серйозно порушити його стабільність і функціонування [16, с. 141].

Слід підкреслити, що одним із ключових факторів, які впливають на рівень фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, є структура його капіталу - тобто співвідношення між власними та позиковими коштами, а також між коротко- і довгостроковими джерелами фінансування. Важливе значення також має обрана підприємством політика фінансування окремих елементів активів, зокрема основних засобів і запасів. Тому для повноцінної оцінки фінансової стійкості й здатності підприємства виконувати свої зобов'язання, необхідно проаналізувати не лише джерела фінансових ресурсів, а й напрями їхнього використання.

Проведемо аналіз капіталу ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022-2024 рр., який передбачає визначення оцінки складу капіталу та його структури, зміни складових капіталу і джерел формування.

Дослідивши джерела формування капіталу ТДВ «Чернівецький хімічний завод» та напрями його розміщення можна констатувати, що загальна величина капіталу товариства протягом досліджуваного періоду коливається, так у 2023 р. він був менший на 139 тис. грн. проти 2022 р., але вже у 2024 р. збільшився на 498 тис. грн.

Таблиця 2.1

Аналіз складу, динаміки та структури капіталу
ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022-2024 роки*

Показник	Обсяг, тис. грн.			Питома вага, %			Відхилення	
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023
Основний та оборотний капітал								
Необоротні активи	12689	13068	12452	17,7	18,3	17,3	379	-616
Оборотні активи, у т.ч.	58884	58366	59480	82,3	81,7	82,7	-518	1114
Поточні активи	24389	28727	24812	34,1	40,2	34,5	4338	-3915
Ліквідні активи:	31299	27613	30462	43,7	38,7	42,4	-3686	2849
- дебіторська заборгованість	1092	6114	3548	1,5	8,6	4,9	5022	-2566
- грошові кошти	30207	21499	26914	42,2	30,1	37,4	-8708	5415
Інші оборотні активи	947	575	379	1,3	0,8	0,5	-372	-196
Джерела формування капіталу								
Власний капітал	65689	61777	64774	91,8	86,5	90,1	-3912	2997
Позиковий капітал, у т.ч.	5884	9657	7158	8,2	13,5	10,0	3773	-2499
Поточні зобов'язання і забезпечення:	5557	7857	4971	7,8	11,0	6,9	2300	-2886
- кредити банку	1000	1200	-	1,4	1,8	-	200	-1200
- поточна кредиторська заборгованість	4197	6311	4487	5,9	8,8	6,2	2114	-1824
- поточні забезпечення	360	346	484	0,5	0,5	0,7	-14	138
Інші поточні зобов'язання	327	1800	2405	0,5	2,5	3,3	1473	605
Усього	71573	71434	71932	100,0	100,0	100,0	-139	498

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімічний завод» (Дод. А, Б)

Це збільшення протягом досліджуваного періоду відбувалося головним чином за рахунок зростання власного капіталу, що перевищувало зростання позикових коштів, так: у 2023 р. власний капітал знизився на 3912 тис. грн. проти 2022 р., в той же час позиковий капітал збільшився на 3773 тис. грн.,

але вже у 2024 р. навпаки: власний капітал збільшився на 2997 тис. грн., а позиковий зменшився на 2499 тис. грн.

У складі майна товариства протягом 2022-2024 рр. найбільшу питому вагу займають оборотні активи, їхня питома вага майже однакова за весь період. Проте питома вага необоротних активів навпаки за досліджуваний період знизилася на 10,0 %.

Протягом досліджуваного періоду поточні активи, а саме запаси, теж коливалися, так: у 2023 р. спостерігається їх зростання на 4338 тис. грн., але вже у 2024 р. зменшення на 3915 тис. грн.

Протягом 2022-2024 рр. у структурі оборотних активів найбільшу питому вагу становили ліквідні активи, питома вага яких коливається від 43,7 % у 2022 р. до 42,4 % у 2024 р.

Серед ліквідних активів найбільшу частку займають грошові кошти та їх еквіваленти, що є позитивною динамікою, яка показує підвищення ліквідності товариства. Частка дебіторської заборгованості зменшилася у 2024 р. до 4,9 % проти 8,6 % у 2023 р., що є теж позитивною тенденцією для ТДВ «Чернівецький хімічний завод».

Фінансовою основою діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта є його власний капітал. Він є основою функціонування діяльності господарюючого суб'єкта, а також джерелом погашення його збитків. Це один із важливих показників його фінансового стану, так як свідчить нам: з однієї сторони, ступінь фінансової самостійності господарюючого суб'єкта (його фінансову незалежності від зовнішніх джерел фінансування); з іншої - ступінь його кредитоспроможності.

Надалі ми дослідимо динаміку і структуру власного та позикового капіталу ТДВ «Чернівецький хімічний завод» (табл. 2.2).

Дані табл. 2.2 констатують, що розмір зареєстрованого (пайового) капіталу, що відображений у Балансі товариства, відповідає розміру, визначеному у Статуті товариства і становить 1474 тис. грн. та залишається

без змін протягом 2022-2024 рр. Також залишається без змін і резервний капітал товариства у сумі 485 тис. грн.

Таблиця 2.2

Аналіз власного капіталу ТДВ «Чернівецький хімічний завод»
за 2022-2024 роки*

Показник	Обсяг, тис. грн.			Питома вага, %			Відхилення	
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023
Власний капітал	65686	61777	64774	100,0	100,0	100,0	-3912	2997
Зареєстрований капітал	1474	1474	1474	2,3	2,5	2,4		
Резервний капітал	485	485	485	0,7	0,8	0,8	-	-
Нерозподілений прибуток	63730	59818	62815	97,0	96,7	96,8	-3912	2997

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімічний завод» (Дод. А, Б)

Найбільшу частку у структурі власного капіталу ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022- 2024 рр. займає нерозподілений прибуток, питома вага якого знаходиться в межах 97,0 %.

Підприємства для розширення своєї виробничо-господарської діяльності потребують залучення позикового капіталу, так як власних коштів завжди не вистачає. Його ефективне використання з однієї сторони підвищує ринкову вартість господарюючого суб'єкта, а при неефективному використанні може погіршити фінансовий стан підприємства. Отже ефективне управління ним одна із основних стратегій підприємства.

Позиковий капітал ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022-2024 рр. проаналізуємо за допомогою табл. 2.3.

На основі аналізу табл. 2.3 можна констатувати, що найбільша питома вага припадає за досліджуваний період на поточні зобов'язання і забезпечення. Хоча протягом 2022-2024 рр. спостерігається їх зменшення з 94,4 % до 69,5 %, але в той же час збільшується питома вага інших поточних зобов'язань з 5,6 % до 33,6 %. Станом на 31 грудня 2024 року у товариства

немає короткострокових кредитів банків, тому що у 2023 р. вони повністю погашені.

Таблиця 2.3

Аналіз складу та структури позикового капіталу ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022-2024 роки*

Показник	Обсяг, тис. грн.			Питома вага, %			Відхилення	
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023
Позиковий капітал	5884	9657	7158	100,0	100,0	100,0	3773	-2499
Поточні зобов'язання і забезпечення у т.ч.	5557	7857	4971	94,4	81,4	69,5	2300	-2886
- короткострокові кредити банків	1000	1200	-	17,0	12,4	-	200	-1200
- поточна кредиторська заборгованість	4197	6311	4487	71,3	65,4	62,7	2114	-1824
- поточні забезпечення	360	346	484	6,1	5,0	6,8	-14	138
Інші поточні зобов'язання	327	1800	2405	5,6	18,6	33,6	1473	605

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімічний завод» (Дод. А, Б)

Кредиторська заборгованість, яка виникає на підприємстві у процесі його виробничо-господарської діяльності є одним із видів кредиту – господарським. Вона являється одним із джерел залучення активів в оборот господарюючого суб'єкта і важливим чинником зміцнення фінансового стану підприємства. Тому необхідно окремо проаналізувати склад, структуру кредиторської заборгованості та темпи її зростання (зниження) (табл. 2.4).

Дані табл. 2.4 констатують, що поточна кредиторська заборгованість у 2024 р. зменшилася проти 2023 р. на 2042 тис. грн., але по відношенню до 2023 р. темпи її зростання склали 1,7 %. Зменшення її загального обсягу було зумовлене вагомим зменшення її заборгованості за товари, роботи, послуги, де темп зниження склав 86,1 %. Збільшилася кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом, де темп зростання склав 82,0 %. та з розрахунками по оплаті праці – темп зростання 36,1 %. За іншими статтями

поточної кредиторської заборгованості спостерігають певні коливання протягом досліджуваного періоду.

Таблиця 2.4

Аналіз складу та темпів зростання (зниження) кредиторської заборгованості ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022-2024 роки*

Показник	Обсяг, тис. грн.			Темп зростання (зниження), %		
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2024/2022
Поточна кредиторська заборгованість за:	4197	6311	4269	50,4	-32,4	1,7
товари, роботи, послуги	961	2062	134	114,6	-93,5	-86,1
розрахунками з бюджетом	436	433	788	-0,7	82,0	80,7
розрахунками зі страхування	216	208	233	-3,7	12,0	7,9
розрахунками з оплати праці	859	751	1022	-12,6	36,1	19,0
одержаними авансами	1659	2770	2000	67,0	-27,8	20,6
розрахунками з учасниками	66	87	92	31,8	5,8	39,4

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімічний завод» (Дод. А, Б)

Формування і ефективне використання оборотних коштів має вагоме значення при управлінні підприємством, що дозволяє визначити джерела їх формування та використання в довгостроковій перспективі.

Вагоме значення при оцінці процесу формування оборотних коштів господарюючого суб'єкта має вивчення їх складу та структури, що теж свідчить про його фінансовий стан.

Проаналізуємо склад, структуру та динаміки оборотних активів ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022-2024 роки (табл. 2.5).

Проведені аналіз в табл. 2.5 констатує, що станом на кінець 2024 р. товариство володіло оборотними активами в розмірі 59480 тис. грн. Порівняно з 2023 р. їх сума зросла на 2,5 %, а в порівнянні з 2022 р. на 1,6 %, так як у 2023 р. було їх зниження проти 2022 року на 0,9 %.

У структурі активів найбільшу питому вагу складають гроші та їх еквіваленти: 51,3 %, 36,7 % і 45,0 % (відповідно по рокам).

Таблиця 2.5

Аналіз оборотних активів ТДВ «Чернівецький хімічний завод»
за 2022-2024 роки*

Показник	Обсяг, тис. грн.			Питома вага, %			Темп зростання (зниження), %		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2024/2022
Усього оборотних активів, у т.ч.	58884	58366	59480	100,0	100,0	100,0	-0,9	2,5	1,6
- запаси	24389	28727	24812	41,4	49,2	41,7	17,8	-13,6	1,7
- дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1092	6114	3548	1,9	10,5	6,0	459,9	-42,0	225,0
- інша поточна дебіторська заборгованість	44	1126	1287	0,1	2,0	2,2	2459,1	14,3	2825,0
- гроші та їх еквіваленти	30207	21449	26914	51,3	36,7	45,0	-29,0	25,2	-11,0
- інші оборотні активи	947	575	376	1,6	1,0	0,6	-39,3	-34,6	-60,3

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімічний завод» (Дод. А, Б)

Це є позитивним для товариства, тому що свідчить про його достатню ліквідність. Наступним у структурі займають запаси: 41,4 %, 49,2 % і 41,7 % (відповідно по рокам). Це вказує на зменшення реалізації продукції, що є негативним фактором для товариства.

Занадто високі темпи зростання іншої поточної дебіторської заборгованості.

Оскільки на ТДВ «Чернівецький хімічний завод» у 2022-2024 рр. одну із найбільших часток в структурі оборотних активів займають запаси, то необхідно більш детально зупинитись на їх аналізі (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Аналіз складу та структури запасів ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022-2024 роки*

Показник	Обсяг, тис. грн.			Питома вага, %		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Усього запасів, у т.ч.	24389	28727	24812	100,0	100,0	100,0
- виробничі запаси	10450	11897	9870	42,9	41,4	39,8
- готова продукція	13242	15899	13784	54,3	55,4	55,6
- товари	697	931	1158	2,9	3,2	4,7

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімічний завод» (Дод. А, Б)

Залишки готової продукції на складі ТДВ «Чернівецький хімічний завод» складають половину усіх запасів. Це негативна динаміка, так як впливає на чистий дохід від реалізації. Товариству необхідно більше ефективно проводити маркетингову політику.

Ще однією важливою складовою оборотних активів будь-якого підприємства є дебіторська заборгованість. Тому доцільно проаналізувати саме її склад та структуру, та порівняти з кредиторською заборгованістю (табл. 2.7-2.8).

Таблиця 2.7

Аналіз складу та структури дебіторської заборгованості
ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022-2024 роки*

Показник	Обсяг, тис. грн.			Питома вага, %			Відхилення	
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023
Усього дебіторської заборгованості, у т.ч.	3341	7567	7351	100,0	100,0	100,0	4226	-216
- за товари, роботи, послуги	1092	6114	3548	32,7	80,8	48,3	5022	-2566
- за розрахунками	2205	325	2516	66,0	4,3	34,2	-1880	2191
Інша поточна дебіторська заборгованість	44	1126	1287	1,3	14,9	17,5	1082	161

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімічний завод» (Дод. А, Б)

Дані табл. 2.7 констатують, що впродовж досліджуваного періоду дебіторська заборгованість значно зросла, так у 2023 р. в порівнянні з 2022 р. на 4226 тис. грн., але вже у 2024 р. трішки зменшилася на 216 тис. грн. це відбулося за рахунок зростання дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги та зростання іншої дебіторської заборгованості за цей період на 1082 тис. грн. та 161 тис. грн. Такий стан свідчить нам про порушення платіжної дисципліни з боку покупців продукції ТДВ «Чернівецький хімічний завод».

Отже, як констатують дані табл. 2.8 загальна сума перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською у 2024 р. становить 3082 тис. грн., у 2023 р. - 1256 тис. грн. Але у 2022 році спостерігалось непокриття обсягів кредиторської заборгованості дебіторською, а саме у сумі 856 тис. грн. Збільшення дебіторської заборгованості проти кредиторської на ТДВ «Чернівецький хімічний завод» пов'язано з неплатоспроможністю покупців.

Таблиця 2.8

Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості
ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022-2024 роки*

Показник	Обсяг, тис. грн.			Абсолютне відхилення, тис. грн.		
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2024/2022
Дебіторська заборгованість	3341	7567	7351	4226	-216	4010
Кредиторська заборгованість	4197	6311	4269	2114	-2042	72
Різниця	-856	1256	3082	-2112	1826	3938
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	0,8	1,2	1,72	0,4	0,52	0,92

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімічний завод» (Дод. А, Б)

Закінчуємо це підрозділ аналізом стану та ефективності використання оборотних коштів ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за досліджуваний період, тобто його діловою активністю (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Показники ефективності використання оборотних коштів
ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022-2024 роки*

Показник	Результат	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення		
					2023/2022	2024/2023	2024/2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт оборотності обігових коштів (оборот)	Збільшення	1,0	1,0	1,1	0,0	0,1	0,1

Продовження табл. 2.9

1	2	3	4	5	6	7	8
Період одного обороту обігових коштів (днів)	Зменшення	360	360	327,3	0,0	-32,7	-32,7
Коефіцієнт оборотності запасів (оборотів)	Збільшення	2,24	2,8	2,83	0,56	0,03	0,59
Період одного обороту запасів (днів)	Зменшення	160,7	128,6	127,2	-32,1	-1,4	-33,5
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (оборотів)	Збільшення	13,1	13,4	11,0	0,3	-2,4	-2,1
Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	Зменшення	27,5	26,9	32,7	-0,6	5,8	5,2
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (оборотів)	Збільшення	9,2	9,4	9,8	0,2	0,4	0,6
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	Зменшення	39,1	38,2	36,7	-0,9	-1,5	-2,4
Коефіцієнт оборотності власного капіталу (оборотність)	Збільшення	1,1	1,1	1,3	0,0	0,2	0,2

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімічний завод» (Дод. А, Б)

Таким чином, по всіх майже показникам ділової активності ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за досліджуваний період спостерігається покращання, тобто це свідчить про належну платіжну дисципліну на товаристві. Але тільки коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості має негативну динаміку.

2.2. Оцінка рівня фінансової стійкості товариства

В умовах економічної нестабільності, що склалися в Україні, однією з ключових проблем ефективного функціонування підприємств є недостатньо глибокий і комплексний аналіз їхньої фінансової стійкості. Такий аналіз дозволяє своєчасно виявити слабкі сторони в діяльності підприємства та окреслити напрями вдосконалення управління його фінансовим станом. Отже, оцінка фінансової стійкості є важливою складовою покращення загального фінансового стану суб'єкта господарювання й необхідною умовою для його подальшого розвитку.

Фінансово стійким є підприємство вважається таким, як що характеризується за відповідними показниками, як: достатньою платоспроможністю та ліквідністю, достатньою кредитоспроможністю, достатньою рентабельністю та прибутковістю, що дозволяє господарюючому суб'єкту нормально і стійко функціонувати і розвиватися.

Тому підприємству необхідно проводити відповідні заходи, для того щоб досягти високого ступеня фінансової стійкості. У сучасних умовах економічної нестабільності особливої актуальності набуває питання визначення рівня фінансової стійкості підприємства, встановлення чинників, що впливають на її ступінь, а також вибір обґрунтованих методичних підходів до проведення відповідного аналізу.

Отже, здійснимо оцінку фінансової стійкості ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022-2024 рр., проаналізувавши його абсолютні і відносні показники (табл. 2.10).

Дані табл. 2.10 констатують нам, що на ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за досліджуваний період достатньо власних оборотних коштів для фінансування оборотних активів, хоча у 2024 р. їх розмір у порівнянні з 2022р. зменшився на 1101 тис. грн.

Запас стійкості фінансового стану в днях має достатнє значення протягом досліджуваного періоду. Але, у 2024 р. спостерігалось його погіршення на 14 днів.

В фаховій літературі фінансову стійкість господарюючого суб'єкта поділяють на чотири типи. Отже визначимо фінансову стійкість для ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022-2024 рр. (табл. 2.11).

Отже, за досліджуваний період ТДВ «Чернівецький хімічний завод» мало мав абсолютну фінансову стійкість. Але керівництву товариства необхідно все рівно проводити заходи для підтримки стійкого стану в умовах економічної нестабільності.

Таблиця 2.10

Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості
ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022-2024 роки*

Показник	Обсяг, тис. грн.			Абсолютне відхилення, тис. грн.		
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2024/2022
Власний капітал	65689	61777	64774	-3912	2997	-915
Необоротні активи	12689	13068	12452	379	-616	-237
Власні обігові кошти	53000	48709	52322	-4291	3613	-678
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	-	-	-	-	-	-
Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів	65689	61777	64774	-3912	2997	-915
Короткострокові кредити	1000	1200	-	200	-1200	-1000
Зальний обсяг основних джерел покриття запасів	46195	45298	47028	-897	1730	833
Запаси	24389	28727	24812	4338	-3915	423
Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів	28611	19982	27510	-8629	7528	-1101
Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових зобов'язань	41300	33050	39962	-8250	6912	-1338
Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів	21806	16571	22216	-5235	5645	410
Запас стійкості фінансового стану, днів	391,3	413,8	400	22,5	-13,8	8,7

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімічний завод» (Дод. А, Б)

Таблиця 2.11

Тип фінансової стійкості підприємства ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022-2024 роки*

Тип фінансової стійкості	Обчислення	2022	2023	2024
Абсолютна стійкість	$ЗЗ < КВО$	24389 < 53000	28727 < 48709	24812 < 52322
Нормальна стійкість	$ЗЗ < КВО + КДП$	24389 < 46195	28727 < 45298	24812 < 47028
Нестійкий фінансовий стан	$ЗЗ < КВО + КДП + ККК$	24389 < 65689	28727 < 61777	24812 < 64774
Кризовий фінансовий стан	$ЗЗ > КВО + КДП + ККК$	24389 < 46195	28727 < 5298	24812 < 47028

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімічний завод» (Дод. А, Б)

Для покращення фінансового становища підприємства доцільно вжити таких заходів: збільшити обсяг власного капіталу; оптимізувати структуру необоротних активів шляхом передачі в оренду основних засобів, які не використовуються у виробничому процесі; а також скоротити запаси матеріально-виробничих ресурсів до економічно обґрунтованого рівня, що відповідає потребам у поточному та страховому зберіганні.

Окрім визначення типу фінансової стійкості на підприємстві варто застосовувати оцінку відносних показників. Показники фінансової стійкості відображають рівень залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Господарюючі суб'єкти прагнуть до раціонального використання власного капіталу та зменшення частки залучених коштів у структурі фінансових ресурсів. За допомогою аналізу коефіцієнтів фінансової стійкості визначаються сильні й слабкі сторони підприємства.

Аналіз показників фінансової стійкості ТДВ «Чернівецький хімічний завод» відобразимо в табл. 2.12.

Розраховані показники табл. 2.12 в цілому констатують про стійкий фінансовий стан товариства та достатній рівень забезпеченості ТДВ «Чернівецький хімічний завод» власними фінансовими ресурсами.

Таблиця 2.12

Показники фінансової стійкості ТДВ «Чернівецький хімічний завод»
за 2022-2024 роки*

Показник	Результат	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення		
					2023/2022	2024/2023	2024/2022
Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал)	Збільшення	52621	48709	52322	-3912	3613	-299
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	Збільшення	0,89	0,84	0,88	-0,05	0,04	-0,01
Маневреність робочого капіталу	Зменшення	0,46	0,59	0,47	0,13	-0,12	0,01
Маневреність власних обігових коштів	Збільшення	0,57	0,44	0,51	-0,13	0,07	-0,06
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	Збільшення	2,16	1,7	2,1	-0,46	0,4	-0,06
Коефіцієнт покриття запасів	Збільшення	2,32	1,86	2,2	-0,46	0,34	-0,12
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	Збільшення	0,92	0,87	0,9	-0,05	0,03	-0,02
Коефіцієнт фінансової залежності	Зменшення	0,08	0,13	0,1	0,05	-0,03	0,02
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	Збільшення	0,8	0,79	0,81	-0,01	0,02	0,01
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	Зменшення	0,1	0,14	0,1	0,4	-0,04	-
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	Збільшення	11,2	6,4	9,1	-4,8	2,7	-2,1
Коефіцієнт фінансової стійкості	Збільшення	0,92	0,85	0,9	-0,07	0,05	-0,02

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімічний завод» (Дод. А, Б)

Ще одним показником, який засвідчує фінансову стійкість підприємства є ліквідність балансу, тобто ступінь покриття зобов'язань господарюючого суб'єкта його активами, де строк перетворення яких на гроші відповідає строкам погашення зобов'язань.

Ліквідність підприємства визначається за допомогою коефіцієнтів ліквідності. Проаналізуємо ліквідність ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022-2024 рр. за показниками, які відобразимо в табл. 2.13.

Розрахункові дані табл. 2.13 констатують нам, що всі показники ліквідності ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за досліджуваний період відповідають нормативними значенням, але у 2023 р. ліквідність товариства знизилася, а у 2024 р. відновилася.

Таблиця 2.13

Показники ліквідності ТДВ «Чернівецький хімічний завод»
за 2022-2024 роки*

Показник	Результат	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення		
					2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	Критичне значення $K_{\text{покр.}}=1$; при $K_{\text{покр.}} < 1$ підприємство має неліквідний баланс. Якщо $K_{\text{покр.}} = 1-0,5$, підприємство своєчасно ліквідує борги	10,0	6,0	8,3	-4,0	2,3	-1,7
Коефіцієнт ліквідності швидкої	Збільшення; $K_{\text{шв.лікв.}} > 1$	5,7	3,1	4,8	-2,6	1,7	-0,9
Коефіцієнт ліквідності абсолютної	Збільшення; має бути $K_{\text{абс.лікв.}} = 0,2-0,35$	5,1	2,2	3,8	-2,9	1,7	-1,3
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	$K_{\text{деб / кред.}} = \geq 1$	0,6	0,8	1,0	0,2	0,2	0,4

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімічний завод» (Дод. А, Б)

Ще один метод, який дає можливість оцінити рівень фінансової стійкості підприємства – інтегральний підхід. Його доцільно використовувати в умовах економічної нестабільності, коли порушуються виробничо-господарські зв'язки між підприємствами і здійснюється процес формування нових, де партнери зацікавлені у достатній фінансовій стійкості.

Методика розрахунку за інтегральним підходом включає групу показників фінансової стійкості та розрахунку інтегрального показника.

Інтегральний показник фінансової стійкості підприємства розраховується за наступною формулою:

Інтегральний показник фінансової стійкості підприємства розраховується за наступною формулою:

$$\Phi_c = \frac{I + 2K_{дп}^1 + 3Z_{вок}^1 + \frac{1}{K_{зс}^1} + K_{рв}^1 + K_{па}^1}{I + 2K_{дп}^0 + 3Z_{вок}^0 + \frac{1}{K_{зс}^0} + K_{рв}^0 + K_{па}^0} - I \quad (2.1)$$

де, $K_{дп}^1, K_{дп}^0$ - коефіцієнт довгострокового залучення коштів у звітному та попередньому періодах;

$Z_{вок}^1, Z_{вок}^0$ — коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними оборотними коштами у звітному та попередньому періодах;

$K_{зс}^1, K_{зс}^0$ - коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів у звітному та попередньому періодах;

$K_{рв}^1, K_{рв}^0$ - коефіцієнт реальної вартості майна;

$K_{па}^1, K_{па}^0$ - коефіцієнт постійного активу.

Ступінь фінансової стійкості має такі межі:

- якщо $\Phi_c > 0$, збільшення фінансової стійкості підприємства;
- якщо $\Phi_c < 0$, зниження фінансової стійкості підприємства.

Здійснимо обчислення інтегрального показника фінансової стійкості ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за досліджувані роки в табл. 2.15.

Таблиця 2.14

Показники фінансової стійкості за інтегральним методом

Показник	Характеристика
Коефіцієнт покриття матеріальних запасів власними оборотними коштами	Характеризує ту частку матеріальних оборотних активів, що фінансується за рахунок власних оборотних коштів
Коефіцієнт маневреності власних коштів	Відображує мобільність власних джерел коштів
Індекс постійного активу	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Дає оцінку інтенсивності використання підприємством довгострокових позикових коштів на відновлення та розширення
Коефіцієнт накопичення зносу	Слугує для оцінки ступеня фінансування, заміни та оновлення основних засобів за рахунок їх зносу
Коефіцієнт реальної вартості майна	Характеризує рівень виробничого потенціалу підприємства
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	Відображає залежність підприємства від позикових коштів

Таблиця 2.15

Фінансова стійкість ТДВ «Чернівецький хімічний завод»
за інтегральним методом

Показник	2022	2023	2024
Коефіцієнт покриття матеріальних запасів власними оборотними коштами	0,89	0,84	0,88
Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,57	0,44	0,51
Індекс постійного активу	0,19	0,21	0,19
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0	0	0
Коефіцієнт накопичення зносу	0,61	0,62	0,65
Коефіцієнт реальної вартості майна	0,66	0,75	0,65
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	0,1	0,16	0,11
Фінансова стійкість		-0,16	-0,003

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімічний завод» (Дод. А, Б)

Дані табл. 2.15 констатують нам, що на товаристві спостерігається покращання показників фінансової стійкості таких як: коефіцієнта покриття матеріальних запасів власними оборотними коштами, коефіцієнта маневреності власних коштів та накопичення зносу у 2024 році в порівнянні з 20213 роком, але погіршилися показники реальної вартості майна та

коефіцієнта співвідношення позикових та власних коштів. Тому у 2024 році можна стверджувати вже про майже стійкій фінансовий стан товариства.

Отже, велика кількість методів при розумінні фінансової стійкості підприємства вказує на різнобічність цього поняття. Але під фінансовою стійкістю можна розуміти спроможність господарюючого суб'єкта забезпечувати необхідний розвиток при збереженні достатнього рівня його платоспроможності та кредитоспроможності. Тому необхідно оцінювати фінансову стійкість підприємства на поєднанні усіх методів дослідження, що ґрунтовано надає нам можливість оцінити загальний фінансовий стан господарюючого суб'єкта та його фінансову стійкість протягом аналізованого періоду.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

3.1. Умови збільшення прибутковості підприємства

Вагомим елементом фінансової стійкості господарюючого суб'єкта є наявність у нього фінансових ресурсів, необхідних для розвитку конкурентоспроможності його виробничо-господарської діяльності. Фінансові ресурси можуть бути в достатньому обсязі сформовані тільки за умови ефективної виробничо-господарської діяльності господарюючого суб'єкта, яка повинна забезпечити одержання прибутку. За рахунок прибутку в сучасній економіці господарюючий суб'єкт формує фінансову базу, з однієї сторони, для здійснення поточної діяльності, а з іншої - для розширеного відтворення. За рахунок прибутку господарюючий суб'єкт здійснює погашення своїх боргових зобов'язань та інвестує в подальший розвиток. При цьому для посилення фінансової стійкості важливий не тільки абсолютний приріст прибутку, а й його ступінь щодо вкладеного капіталу підприємства або витрат, тобто рентабельність [6, с. 35].

Отже необхідно проаналізувати фінансові результати діяльності та прибуток ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за досліджуваний період.

Дані табл. 3.1 констатують нам про збільшення протягом досліджуваного періоду чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на 1600 тис. грн. або на 2,2 % порівняно з 2022 р. та у 2024 р. на 9166,0 тис. грн. або на 12,6 % порівняно з 2023 р. Дане зростання відбулося за рахунок зростання у 2022-2024 рр. чистого доходу від реалізації продукції. Відповідно збільшилась собівартість продукції у 2024 р. порівняно з 2022 р. на 10814,0 тис. грн. або на 24,5 %.

Валовий прибуток від реалізації продукції зріс у 2024 р. порівняно з 2023 р. на 10246,0 тис. грн. або на 60,6 %, що пояснюється більшими

темпами зростання собівартості продукції порівняно з темпами зростання чистого доходу від реалізації.

Таблиця 3.1

Аналіз фінансових результатів діяльності
ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022-2024 рр.*

Показник	Обсяг, тис. грн.			Абсолютне відхилення, тис. грн.			Темп зростання (зниження), %		
	2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023	2024 /2022	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	71279	72879	82045	1600	9166	10766	2,2	12,6	15,1
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	44084	55978	54898	11894	-1080	10814	27,0	-1,9	24,5
Валовий прибуток (збиток)	27195	16901	27147	-10294	10246	-48	-37,9	60,6	-0,2
Інші операційні доходи	16288	5926	8051	-10362	2125	-8237	-63,6	35,9	-50,6
Адміністративні витрати	11800	14354	15312	2554	958	3512	21,6	6,7	29,8
Витрати на збут	3711	4415	5814	704	1399	2103	19,0	31,7	56,7
Інші операційні витрати	9683	3644	6171	-6039	2527	-3512	-62,4	69,4	-36,3
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	18289	414	7901	-17875	7487	-10388	-97,7	1808,5	-95,7
Інші фінансові доходи	69	2	3	-67	1	-66	-97,1	50,0	-95,7
Фінансові витрати	53	67	75	14	8	22	26,4	11,9	41,5
Фінансовий результат до оподаткування (прибуток, збиток)	18250	347	7829	-17903	7482	-10421	-98,1	2156,2	-59,3
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-3287	-132	-1487	-3155	1355	-1800	-96,0	1026,5	-54,8
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	14963	215	6342	-14748	6127	-8621	-98,6	2849,8	-57,6

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімічний завод» (Дод. А, Б)

З проведеного аналізу фінансових результатів діяльності ТДВ «Чернівецький хімічний завод» видно, що відбулось значне збільшення величини отриманого чистого прибутку у 2024 р. порівняно з 2023 р. на 6127,0 тис. грн. або на 2849,8 %, але у порівнянні з 2022 р. зменшився на 8621,0 тис. грн. або на 57,6 %.

Наочно це можна відобразити на рис.3.1.

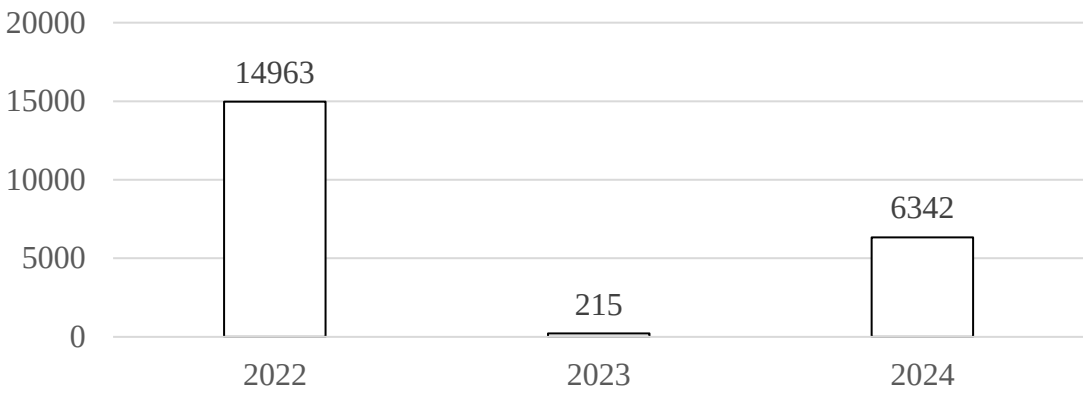

Рис. 3.1. Чистий прибуток ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022-2024 рр.

Також здійснимо факторний аналіз формування чистого прибутку ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за досліджувані роки (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Факторний аналіз чистого прибутку

ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022-2024 рр.*

Роки	Сукупний дохід, тис. грн.	Сукупні витрати, тис. грн.	Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	Зростання (зменшення) чистого прибутку, тис. грн.		
				Всього	за рахунок зростання (зменшення) сукупного доходу, тис. грн.	за рахунок зменшення (зростання) сукупних витрат, тис. грн.
2022	87636	72618	14963	-	-	-
2023	78807	78590	215	-14748	-8829	5972
2024	90099	83757	6342	6127	11292	5167

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімічний завод» (Дод. А, Б)

Факторний аналіз чистого прибутку товариства за даними табл. 3.1 констатує нам, що протягом досліджуваного періоду зростання чистого прибутку у 2024 р. відбулося за рахунок збільшення сукупних доходів на 11292,0 тис. грн. із одночасним збільшенням сукупних витрат на 5167,0 тис. грн. Проте, сукупні доходи у 2024 р. зростали швидшими темпами, ніж сукупні витрати, тому це призвело до зростання чистого прибутку на 6342,0 тис. грн.

Дослідимо також деякі важливі показники рентабельності підприємства. У загальному розумінні рентабельність відображає рівень прибутковості виробничої діяльності та реалізації продукції (робіт, послуг), а також ефективність функціонування підприємства в цілому або окремих його напрямів.

Обчислимо показники рентабельності ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за досліджувані роки (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Аналіз показників рентабельності ТДВ «Чернівецький хімічний завод»
за 2022-2024 рр. (%)*

Показник	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення		
				2023/2022	2024/2023	2024/2022
Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності до оподаткування	0,26	0,01	0,1	-0,25	0,09	-0,16
Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком	0,21	0,003	0,1	-0,207	0,097	-0,11
Рентабельність власного капіталу	0,24	0,003	0,1	-0,237	0,097	-0,14
Рентабельність виробничих фондів	0,25	0,004	0,11	--0,246	0,106	-0,14
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	0,16	-0,03	0,1	-0,19	0,13	-0,06
Рентабельність витрат	0,2	-0,03	0,1	-0,23	0,13	-0,1
Коефіцієнт реінвестування	-0,3	-18,2	0,5	-17,9	18,7	0,8
Період окупності капіталу	4,8	332,6	11,3	327,8	-321,3	6,5
Період окупності власного капіталу	4,3	296,4	10,0	292,1	-286,4	5,7

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімічний завод» (Дод. А, Б)

Дані табл. 3.3 констатують нам, що у 2024 р. спостерігається значне покращання показників рентабельності порівняно з 2023 роком, у якому було значне зниження цих коефіцієнтів. На це вплинуло зменшення обсягу чистого прибутку товариства. Розраховані дані свідчать про процес реінвестування прибутку на ТДВ «Чернівецький хімічний завод» у 2024 р.

В умовах економічної нестабільності управління фінансовими ресурсами відіграє важливу роль у виробничо-господарській діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта. Його фінансовий стан суб'єктів характеризується достатнім обсягом фінансових ресурсів, необхідних для ефективної виробничо-господарської діяльності, їх належного розміщення і цільового застосування. Управління і контроль за фінансовими результатами до помагає господарюючому суб'єкту досягати стратегічних та тактичних цілей, підвищувати виробничий, фінансовий та інвестиційний потенціал.

Постійна робота над одержанням і максимізацією обсягу чистого прибутку є основним чинником успішної роботи підприємства. Для того, щоб прибуток підприємства збільшувався високими темпами потрібно здійснювати наступні види діяльності [36, с. 253]:

- а) нарощувати обсяги виробництва і реалізації продукції, товарів, послуг;
- б) знижувати собівартість та й на виробництво продукції;
- в) підвищувати продуктивність праці;
- г) підвищувати якості продукції;
- д) ефективно організувати виробничо-господарську діяльність.

Дослідимо, за допомогою яких факторів можна досягти швидкого і ефективного зменшення виробничих витрат та одержати найкращі результати при найменших витратах, а це і є зниження собівартості продукції.

По-перше, це модернізація та реконструкція підприємства. Купівля новітніх основних засобів, механізація і автоматизація виробничо-

господарських процесів, використання нових видів сировини та матеріалів теж мають вагомий вплив на зниження собівартості продукції.

По-друге, це збільшення продуктивності праці. При підвищенні продуктивності праці знижуються витрати праці на одиницю продукції.

По-третє, це економія витрат на всіх стадіях виробничо-господарської діяльності підприємства.

По-четверте, раціональне використання матеріалів і впровадження техніко-обґрунтованих нормо-затрат.

По-п'яте, це аналіз вартості витрат необхідний від початку закупівлі сировини, матеріалів та транспортні витрати.

Отже, аналіз операційних витрат здійснюється систематично протягом всього періоду виробничо-господарської діяльності підприємства з метою виявлення внутрішніх та зовнішніх резервів їх зменшення.

Проаналізуємо склад та структуру витрат на виробництво продукції ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за досліджуваний період (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Аналіз складу та структури операційних витрат ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за 2022-2024 рр. (тис. грн., %)*

Показник	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення		
				2023/2022	2024/2023	2024/2022
Матеріальні затрати	40382	52408	45248	12026	-7160	4866
питома вага, %	58,2	65,4	60,4	7,2	-5,0	2,2
Витрати на оплату праці	18766	17191	18714	-1575	1523	-52
питома вага, %	27,0	21,5	25,0	-5,5	3,5	-2,0
Відрахування на соціальні заходи	4149	3760	4052	-389	292	-97
питома вага, %	6,0	4,7	5,4	-1,3	0,7	-0,6
Амортизація	1678	1574	1922	-104	348	244
питома вага, %	2,4	2,0	2,6	-0,4	0,6	0,2
Інші операційні витрати	4414	5202	4948	788	-245	534
питома вага, %	6,4	6,5	6,6	0,1	0,1	0,2
Усього	69389	80135	74884	10746	-5251	5495

*Джерело: фінансова звітність ТДВ «Чернівецький хімічний завод» (Дод. А, Б)

Дані табл. 3.4 констатують нам, що загальні операційні витрати у 2024 р. були зменшенні на 5251,0 тис. грн., але вони більше порівняно з 2022 р. на

5495,0 тис. грн. У структурі операційних витрат перше місце звичайно займають матеріальні затрати: 58,2 %, 65,4 % і 60,4 % (відповідно), а друге витрати на оплату праці (27,0 %, 21,5 % і 25,0 %). Негативною динамікою на товаристві є збільшення амортизації.

У 2024 р. відбулося зменшення обсягів матеріальних затрат на 7160,0 тис. грн. проти попереднього року, що призвело до зменшення загального обсягу операційних витрат на 5251,0 тис. грн., що є позитивною тенденцією.

В табл. 3.5 обґрунтуємо заходи зниження витрат на виробництво продукції, товарів, послуг [28, 32, 36].

Таблиця 3.5

Заходи зменшення собівартості продукції

Зменшення матеріальних витрат	Зменшення собівартості продажу	Зменшення витрат на працю	Зменшення амортизаційних відрахувань
- оптимізація використання матеріальних ресурсів; - зменшення витрат на доставку сировини; - зменшення відходів від браку; - впровадження матеріалозберігаючих технологій; - оптимізація складських запасів; - вдосконалення технології виробництва; - зміна обсягу і структури продукції	- оптимізація каналів продажу; - застосування нових методів реклами; - використання системи оптових знижок; - зменшення транспортних витрат на доставку продукції.	- вдосконалення кадрової служби; - підвищення якості підбору персоналу; - розрахунок оптимальної чисельності персоналу; - вдосконалення системи мотивації персоналу; - підвищення продуктивності праці; - розрахунок оптимальних норм виробництва на одного робітника.	- розробка наукового підходу до вибору методу амортизації; - зменшення термінів впровадження нового устаткування.

Впровадження вище перерахованих заходів є доцільним і ефективним. Вони допоможуть товариству знизити витрати на виробництво продукції, а це в свою чергу вплине на збільшення величини прибутку від додаткових інвестиційних вкладень.

Отже, для зниження собівартості продукції, потрібно вкладати в нове устаткування, вдосконалювати новітні технології виробництва, підвищувати продуктивність праці, обґрунтовано обирати постачальників сировини та матеріалів, а також бережливо її використовувати. Для підвищення ефективності реалізації продукції, товарів, послуг доцільно розширювати асортимент продукції, балансувати ціни і обсяги продажу товарів, мінімізувати ризики та витрати, а також підтримувати якість продукції в сучасному конкурентному середовищі.

3.2. Шляхи визначення оптимальної структури капіталу

Один із основних елементів фінансового стану підприємства - його фінансова стабільність в довгостроковій перспективі. Вона залежить від загальної фінансової структури господарюючого суб'єкта та рівнем залежності від кредиторів та інвесторів. Підприємці для своєї діяльності в більшій мірі прагнуть брати кредити чим використовувати власні кошти. Коефіцієнти фінансової стійкості показують ступінь залежності господарюючого суб'єкта від зовнішніх джерел фінансування. Але якщо в структурі капіталу позикові кошти перевищують власний капітал, то існує ризик банкрутства підприємства. Основне, щоб фінансова стійкість відповідала конкурентним вимогам ринку і потребам розвитку господарюючого суб'єкта, оскільки її негативна динаміка може призвести до зменшення ліквідності та платоспроможності господарюючого суб'єкта, а також і відсутності у нього коштів для розвитку виробничо-господарської діяльності, а надлишок коштів – гальмувати виробничо-господарську діяльність, навантажуючи підприємство додатковими запасами і резервами. Отже, сутність фінансової стійкості визначається ефективним формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів.

Оптимізація структури капіталу – це важливий етап стратегічного аналізу капіталу підприємства, який полягає у визначенні такого

співвідношення між вартістю, втіленою у кошти підприємства, які йому належать і приносять прибуток, та вартістю, інвестованою в грошові кошти, що залучаються на основі їх повернення, за умови якого досягається максимальна ефективність діяльності підприємства [22].

Регулювання структури капіталу господарюючого суб'єкта потрібно проводити у наступних двох напрямках:

- 1) формування оптимальної структури власного і позикового капіталу;
- 2) залучення достатніх обсягів власного і позикового капіталу для досягнення необхідної структури.

Подольська В.О. та Яріш О.В. стверджують, що основною метою оптимізації структури капіталу є «... мінімізувати витрати на залучення довгострокових джерел фінансування і цим забезпечити власникам капіталу максимальну ринкову оцінку вкладених ними коштів...» [30, с. 55-68].

Процес оптимізації структури капіталу включає наступні етапи:

Перший. Визначення цілей довгострокового розвитку господарюючого суб'єкта та формування для цього капіталу.

Другий. Встановлення оптимальної пропорції між власним і позиковим капіталом.

Третій. Аналіз розробленої структури капіталу. В країнах з розвинутою економікою такі пропорції можуть бути 50/50, 60/40 та 30/70.

Але існує багато чинників, які впливають на раціоналізацію фінансових ресурсів, спрямованих на формування капіталу господарюючого суб'єкта:

- співвідношення «власний-позиковий капітал» по-різному впливає на доходність підприємств, а отже постає питання – брати чи не брати кредит та виплачувати за ним відсотки, чи збільшувати величину власного капіталу;
- структура капіталу впливає на формування фінансової політики щодо розширеного відтворення виробничих фондів господарюючого суб'єкта;
- в сучасних умовах господарювання та конкурентного середовища, важливого значення надається коефіцієнтам, які характеризують фінансову стійкість, ліквідність та платоспроможність господарюючого суб'єкта та

визначають ступінь покриття кредиторської заборгованості, де основним коефіцієнтом є питома вага власних і залучених коштів у фінансових ресурсах підприємства.

«Досліджуючи праці науковців необхідно виокремити найпоширеніші три критерії оптимізації структури капіталу, а саме:

- максимізація рентабельності власного капіталу;
- мінімізація середньозваженої вартості капіталу;
- мінімізація рівня фінансових ризиків» [42, с. 78-85].

Так як у ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за досліджувані роки не було довгострокових кредитів, то ми розглянемо структуру капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків та здійснимо аналіз оптимального розподілу капіталу підприємства на власний, позиковий короткостроковий і довгостроковий за допомогою методу прийняття рішень з урахування трьох підходів (стратегій) до фінансування капіталу підприємства – агресивного, помірною, консервативного.

1. Агресивного підхід характеризується мінімізацією всіх видів страхових резервів для здійснення операційної діяльності підприємства.

2. Помірний підхід характеризується задоволенням поточних потреб підприємства у всіх видах оборотних активів і формування страхових резервів на випадок непередбачених подій у операційній діяльності, тобто рівне співвідношення між ступенем ризику та раціональним використання фінансових ресурсів підприємства.

3. Консервативний підхід характеризується мінімізацією операційних та фінансових ризиків, але має негативну динаміку при застосуванні оборотних активів - їх обігу та рівні рентабельності [41, с. 243].

1) Агресивний підхід:

$$ПК_{кор} = X = 0,33(ПК + ВК) \quad (3.1)$$

$$ПК_{дов} = X = 0,3(ПК + ВК) \quad (3.2)$$

де ПК, ВК – оптимальні розміри позикового та власного капіталів.

2) Помірний підхід:

$$ПК_{кор} = X = 0,33(ПК + ВК) \quad (3.3)$$

$$ПК_{дов} = X = 0,167(ПК + ВК) \quad (3.4)$$

3) Консервативний підхід

$$ПК_{кор} = X = 0,167(ПК + ВК) \quad (3.5);$$

$$ПК_{дов} = X = 0,067(ПК + ВК) \quad (3.6)$$

Оцінимо граничні значення для позикового капіталу залежно від стратегії фінансування ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за досліджувані роки.

1) Агресивний підхід:

$$ПК_{кор2022} = 0,33 \times (65689 + 5884) = 23619,09 \text{ тис. грн.}$$

$$ПК_{дов2022} = 0,3 \times (65689 + 5884) = 21471,9 \text{ тис. грн.}$$

$$ПК_{кор2023} = 0,33 \times (61777 + 9657) = 23573,22 \text{ тис. грн.}$$

$$ПК_{дов2023} = 0,3 \times (61777 + 9657) = 21430,2 \text{ тис. грн.}$$

$$ПК_{кор2024} = 0,33 \times (64774 + 7158) = 23737,56 \text{ тис. грн.}$$

$$ПК_{дов2024} = 0,33 \times (64774 + 7158) = 21579,6 \text{ тис. грн.}$$

2) Помірний підхід:

$$ПК_{кор2022} = 0,33 \times (65689 + 5884) = 23619,09 \text{ тис. грн.}$$

$$ПК_{дов2022} = 0,167 \times (65689 + 5884) = 11952,691 \text{ тис. грн.}$$

$$ПК_{кор2023} = 0,33 \times (61777 + 9657) = 23573,22 \text{ тис. грн.}$$

$$ПК_{дов2023} = 0,167 \times (61777 + 9657) = 11929,48 \text{ тис. грн.}$$

$$ПК_{кор2024} = 0,33 \times (64774 + 7158) = 23732,56 \text{ тис. грн.}$$

$$ПК_{дов2024} = 0,167 \times (64774 + 7158) = 12012,64 \text{ тис. грн.}$$

3) Консервативний підхід:

$$ПК_{кор2022} = 0,167 \times (65689 + 5884) = 11952,691 \text{ тис. грн.}$$

$$ПК_{дов2022} = 0,067 \times (65689 + 5884) = 4795,39 \text{ тис. грн.}$$

$$ПК_{кор2023} = 0,167 \times (61777 + 9657) = 11929,48 \text{ тис. грн.}$$

$$ПК_{дов2023} = 0,067 \times (61777 + 9657) = 4786,1 \text{ тис. грн.}$$

$$ПК_{кор2024} = 0,167 \times (64774 + 7158) = 12012,64 \text{ тис. грн.}$$

$$ПК_{дов2024} = 0,067 \times (64774 + 7158) = 4819,44 \text{ тис. грн.}$$

Здійснені розрахунки вказують на оптимальні на думку керівника та інвестора обсяги позикового короткострокового, довгострокового та власного капіталів при відповідній фінансовій стратегії товариства.

Отже, для подальшого здійснення виробничо-господарської діяльності товариству можливо було б збільшити величину залученого капіталу за рахунок довгострокових кредитів, а також встановлення розумного співвідношення між кредиторською й дебіторською заборгованостями.

В умовах економічної нестабільності розвиток підприємств здійснюється в умовах обмеженості фінансових ресурсів, як власних, так і позикових. Тому підприємства обов'язково повинні знаходити внутрішні резерви для свого стійкого функціонування та особливо звертати увагу на ефективне управління дебіторською й кредиторською заборгованостями.

Постійний та своєчасний аналіз стану розрахунків з дебіторами і кредиторами формує потребу для нагромадження необхідних обсягів грошових коштів, підтримання ліквідності балансу господарюючого суб'єкта, забезпечення його платоспроможності.

Отже необхідно визначити основні показники для ефективного контролю та управління над кредиторською й дебіторською заборгованостями та виокремити для них цілі.

Для ТДВ «Чернівецький хімічний завод» це повинні бути наступні коефіцієнти:

- а) період обертання кредиторської заборгованості;
- б) період обертання дебіторської заборгованості;
- в) частка кредиторської заборгованості в оборотному капіталі;
- г) коефіцієнти поточної, швидкої та абсолютної ліквідності;
- д) гранична кредиторська заборгованість.

Аналіз дебіторської й кредиторської заборгованості нами був проведений в другому розділі, який дозволив констатувати, що на товаристві існує перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською.

Товариству необхідно проводити ряд дієвих заходів, які б забезпечили йому ефективне управління дебіторською заборгованістю:

- розширення клієнтської бази для диверсифікації ризиків неплатежів;
- постійний моніторинг співвідношення дебіторської й кредиторської заборгованості з метою отримання високого рівня ліквідності балансу;
- своєчасне виявлення непогашеної кредиторської заборгованості;
- рефінансування дебіторської заборгованості у ліквідні оборотні активи товариства;
- моніторингу простроченої та відстроченої заборгованості контрагентів;
- постійний контроль фінансового стану дебіторів та аналіз їх платоспроможності;
- відвантаження товарів, робіт і послуг покупцям на умовах попередньої оплати;
- здійснення внутрішніх заходів для своєчасного оформлення та передача контрагентам розрахункових документів з ціллю прискорення оплати і вчасно пред'являти позовні заяви;
- надання знижок покупцям за умови скорочення термінів оплати рахунків.

Також для покращання фінансової стійкості ТДВ «Чернівецький хімічний завод» потрібно проводити заходи щодо зростання величини власного капіталу та зниження обсягів поточних зобов'язань і забезпечень:

1. Збільшення зареєстрованого (пайового) капіталу шляхом додаткової емісії власних цінних паперів. Цей напрямок можливий, якщо у товариства будуть потенційні інвестори.

2. Ефективно використовувати нерозподілений прибуток. Цей напрямок є більш довготривалим, і передбачає, що товариство в майбутньому буде одержувати чистий прибуток і не буде виплачувати дивіденди, а буде використовувати для розширення виробництва.

3. Формування резервного капіталу. Цей напрямок є також ефективним, оскільки допомагає товариству нагромаджувати резервні та страхові кошти, які потім можна використовувати для покриття непередбачених витрат.

4. Оптимізація оборотних активів. Цей напрямок передбачає зменшення запасів і дебіторської заборгованості. Зменшення запасів можна досягти шляхом застосування більш ефективних економічних методів управління запасами. Зменшення дебіторської заборгованості можна досягти шляхом постійного моніторингу за термінами оплати дебіторської заборгованості та використання системи факторингу.

Таким чином, розглянуті шляхи покращання фінансової стійкості ТДВ «Чернівецький хімічний завод» направлені на ефективне управління дебіторською та кредиторською заборгованостями, та оптимізацію структури капіталу в умовах економічної нестабільності.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження в кваліфікаційній роботі на тему: «Фінансова стійкість підприємства та можливості її забезпечення в умовах економічної нестабільності» дозволило нам зробити ряд висновків теоретичного і практичного характеру.

1. Аналіз як вітчизняних, так і зарубіжних наукових джерел показав нам, що існує велика кількість трактувань і підходів до розуміння економічної сутності «фінансова стійкість» і вони різноманітні. Ми дійшли висновку, що фінансова стійкість підприємства в умовах економічної нестабільності - це здатність господарюючого суб'єкта підтримувати стійкий фінансовий стан та забезпечувати платоспроможність в цих умовах, котрі змінюється під впливом різних факторів впливу. Господарюючим суб'єктам необхідно постійно ефективно реагувати на коливання зовнішніх факторів, управляти ризиками та зберігати необхідний баланс між власним та позиковим капіталом, забезпечуючи сталу платоспроможність та кредитоспроможність, та функціонувати і розвиватися в умовах економічної нестабільності. На фінансову стійкість підприємства впливає величезна кількість різноманітних факторів, які кваліфікували на зовнішні і внутрішні,

2. Фінансову стійкість підприємства можна оцінювати як за допомогою абсолютних, так і відносних показників. Основним абсолютними коефіцієнтом фінансової стійкості є наявність власних оборотних коштів. Цей коефіцієнт показує, яка сума поточних активів сформована за рахунок власного капіталу. При цьому наявність власного оборотного капіталу у відповідний період характеризує фінансову залежність господарюючого суб'єкта та його фінансовий стан.

Окрім абсолютних показників оцінки фінансової стійкості підприємства виділяють ще методичні підходи:

- 1) агрегатний підхід;
- 2) коефіцієнтний підхід;

- 3) інтегральний підхід;
- 4) факторний підхід;
- 5) матричний підхід;
- 6) маржинальний підхід;
- 7) бальний підхід;
- 8) балансовий підхід.

На нашу думку, найбільш використовуваними є: коефіцієнтний, агрегатний та інтегральний підходи.

3. Аналіз складових забезпечення фінансової стійкості ТДВ «Чернівецький хімічний завод» констатував, що за досліджувані роки загальна величина капіталу товариства протягом досліджуваного періоду коливається, так у 2023 р. він був менший на 139 тис. грн. проти 2022 р., але вже у 2024 р. збільшився на 498 тис. грн.

Це збільшення протягом досліджуваного періоду відбувалося головним чином за рахунок зростання власного капіталу, що перевищувало зростання позикових коштів, так: у 2023 р. власний капітал знизився на 3912 тис. грн. проти 2022 р., в той же час позиковий капітал збільшився на 3773 тис. грн., але вже у 2024 р. навпаки: власний капітал збільшився на 2997 тис. грн., а позиковий зменшився на 2499 тис. грн.

4. Аналізом стану та ефективності використання оборотних коштів ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за досліджуваний період, тобто його ділової активності свідчить про належну платіжну дисципліну на товаристві. Але тільки коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості має негативну динаміку.

5. Проведено оцінювання фінансової стійкості ТДВ «Чернівецький хімічний завод» із використанням абсолютних та відносних показників, а також інтегрального підходу. В цілому проведене дослідження засвідчує стійкий фінансовий стан товариства та достатній рівень забезпеченості ТДВ «Чернівецький хімічний завод» власними фінансовими ресурсами. Наступний метод, який дає можливість оцінити рівень фінансової стійкості

підприємства – інтегральний. Його доцільно використовувати в умовах економічної нестабільності, коли порушуються виробничо-господарські зв'язки між підприємствами і здійснюється процес формування нових, де партнери зацікавлені у достатній фінансовій стійкості. Здійснені розрахунки констатують нам, що на товаристві спостерігається покращання показників фінансової стійкості таких як: коефіцієнта покриття матеріальних запасів власними оборотними коштами, коефіцієнта маневреності власних коштів та накопичення зносу у 2024 році в порівнянні з 20213 роком, але погіршилися показники реальної вартості майна та коефіцієнта співвідношення позикових та власних коштів. Тому у 2024 році можна стверджувати вже про майже стійкій фінансовий стан товариства.

6. Обґрунтовано, що основним напрямом покращання фінансової стійкості на товаристві є оптимізація структури його капіталу, яка визначається у співвідношенні власних і позикових ресурсів, за яких досягається максимальна ефективність діяльності товариства.

У ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за досліджувані роки не було довгострокових кредитів, то ми розглянули структуру капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків: агресивного, помірною, консервативного. Здійснені розрахунки вказують на оптимальні на думку керівника та інвестора обсяги позикового короткострокового, довгострокового та власного капіталів при відповідній фінансовій стратегії товариства. Отже, для подальшого здійснення виробничо-господарської діяльності товариству можливо було б збільшити величину залученого капіталу за рахунок довгострокових кредитів, а також встановлення розумного співвідношення між кредиторської й дебіторською заборгованостями.

7. Ще одним напрямом покращання фінансової стійкості на товаристві ми пропонуємо здійснювати управління дебіторської й кредиторської заборгованості, так як на ТДВ «Чернівецький хімічний завод» існує перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською.

Товариству необхідно проводити ряд дієвих заходів, які б забезпечили йому ефективне управління дебіторською заборгованістю:

- розширення клієнтської бази для диверсифікації ризиків неплатежів;
- постійний моніторинг співвідношення дебіторської й кредиторської заборгованості з метою отримання високого рівня ліквідності балансу;
- своєчасне виявлення непогашеної кредиторської заборгованості;
- рефінансування дебіторської заборгованості у ліквідні оборотні активи товариства;
- моніторингу простроченої та відстроченої заборгованості контрагентів;
- постійний контроль фінансового стану дебіторів та аналіз їх платоспроможності;
- відвантаження товарів, робіт і послуг покупцям на умовах попередньої оплати;
- здійснення внутрішніх заходів для своєчасного оформлення та передача контрагентам розрахункових документів з ціллю прискорення оплати і вчасно пред'являти позовні заяви;
- надання знижок покупцям за умови скорочення термінів оплати рахунків.

8. Для покращання фінансової стійкості ТДВ «Чернівецький хімічний завод» потрібно проводити заходи щодо зростання величини власного капіталу та зниження обсягів поточних зобов'язань і забезпечень:

1. Збільшення зареєстрованого (пайового) капіталу шляхом додаткової емісії власних цінних паперів. Цей напрямок можливий, якщо у товариства будуть потенційні інвестори.

2. Ефективно використовувати нерозподілений прибуток. Цей напрямок є більш довготривалим, і передбачає, що товариство в майбутньому буде одержувати чистий прибуток і не буде виплачувати дивіденди, а буде використовувати для розширення виробництва.

3. Формування резервного капіталу. Цей напрямок є також ефективним, оскільки допомагає товариству нагромаджувати резервні та страхові кошти, які потім можна використовувати для покриття непередбачених витрат.

4. Оптимізація оборотних активів. Цей напрямок передбачає зменшення запасів і дебіторської заборгованості. Зменшення запасів можна досягти шляхом застосування більш ефективних економічних методів управління запасами. Зменшення дебіторської заборгованості можна досягти шляхом постійного моніторингу за термінами оплати дебіторської заборгованості та використання системи факторингу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базілінська О. Я. Фінансова стійкість у системі стратегічного управління підприємством. *Проблеми економіки*. 2019. №1. С. 89-94.
2. Батрак О. В. Фінансова стійкість як об'єкт діагностики швейних підприємств у системі антикризового управління. *Економіка та держава*. 2020. № 4. С. 241-245
3. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмежицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: Вид-во КНЕУ, 2005. 592 с.
4. Бланк И.А. Фінансовий менеджмент: навчальний курс. Київ: НикаЦентр; Эльга, 2001. 528 с.
5. Верланов О. Ю. Оцінка фінансового стану підприємств із виробництва машин і устаткування: питання методології та методики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». К., 2008. 30с.
6. Ганжа Ю.В. Міжнародна практика факторного аналізу прибутку підприємства. *Економіка та держава*. 2007. № 4. С.35-36.
7. Грицюк М. Розробка системи показників для оцінки фінансово економічної стійкості підприємств: Матеріали І Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції 20-22 січня 2010 року. URL: <http://udau.edu.ua/library.php?pid=1033>
8. Дрига С.Г., Міщенко І.Д. Диспропорції в структурі капіталу підприємства та їх вплив на фінансові показники роботи підприємства. *Молодий вчений*. 2017. №8 (48). С. 441-445.
9. Жукевич С. М. Фінансова стійкість підприємства в контексті сталого розвитку України. *Світ фінансів*. 2018. Вип. 4. С. 75-85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svitfin_2018_4_8
10. Журавльова О.Є. Фінансова стійкість підприємства: теорія і практика *Формування ринкової економіки*. 20018. С. 523.

11. Золотаренко В.О. Функціонально-структурна модель управління структурою капіталу підприємства. *Управління розвитком*. 2018. № 1 (98). С. 147-150.
12. Калишенко В.О. Огляд та узагальнення методичних підходів до оцінки фінансової стійкості підприємства. *Матеріали VII Міжнародної наукової інтернет-конференції «Простір і час сучасної науки»*. URL: <http://intkonf.org/kalishenko-vo-moskalets-km-oglyad-tauzagalnennya>
13. Киш Л. М. Фінансова стійкість компанії в сучасних умовах. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 36(2). С. 75-79. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_36\(2\)__16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_36(2)__16)
14. Ковальчук Н. О., Руснак Т.В. Фінансова стійкість вітчизняних підприємств як передумова їх стабільного функціонування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. В. 11. С. 368-371.
15. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. Київ: Знання, 2000. 378 с.
16. Костецький В. Сутнісно-теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення діяльності підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2010. №4(29). С. 135-145. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/13207/1/ГЕВ_2010_v29_No4-V_Kosteckiy-The_essential_and_theoretical_approaches_to_determine__135.pdf.
17. Крамаренко, Г.О. Фінансовий аналіз і планування: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 224 с.
18. Кривицька О. Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку. *Фінанси України*. 2005. № 3. С. 138–143.
19. Кучеренко К. В. Фінансова стійкість як чинник та індикатор економічної безпеки промислового підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. № 7(2). С. 44-46.
20. Мамонтова Н.А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення: автореф. дис. ... канд. екон. наук Київ, 2001. 160 с.

21. Масленніков Є. І. Механізм управління фінансовою стійкістю промислового підприємства. Київ: *Ефективна економіка*. 2015. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_1_47.
22. Мартьянов О. І., Макух Т.О. Оптимізація фінансових ресурсів підприємств України в умовах глобальної фінансової кризи URL: http://esteticamente.ru/portal/soc_gum/sru/2019_1/index.htm
23. Нагайчук В. В. Аналіз фінансової стійкості підприємств та напрями її забезпечення. *Вісн. НаУ «Львівська політехніка»*. Львів, 2017. № 875. С. 71–76.
24. Оспіщев В.І., Нагорна І.В. Класифікація чинників впливу на фінансову стійкість підприємств. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг : зб. наук. праць. / редкол.: О.І. Черевко (відпов. ред.) та ін. Харків : Вид-во Харків. ДУ харчування та торгівлі. 2009. Вип. 2(10). 694. С. 218-223.
25. Островська О.А. Фінансовий стан та фінансова стійкість підприємств: теоретичні аспекти визначення їх суті *Стратегія економічного розвитку України*. 2020. Вип. 4 (11). 182 с.
26. Плиса В.Й. Приймак І. І. Стратегія забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання в економіці України: монографія, Львів: АТБ, 2019. 142 с.
27. Поддєрьогін А.М., Наумова Л.Ю. Фінансова стійкість підприємств в економіці України: монографія. К.: КНЕУ, 2019. 14 с.
28. Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д. Фінанси підприємств: підручник. Київ: КНЕУ, 2008. 552 с.
29. Порохня В.М., Кухарева Л.В. Оптимізація вартісної структури капіталу підприємства. *Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво*. 2016. №1. С 206-214.
30. Приймак І. Стратегічний аналіз фінансової стійкості підприємства. Київ, 2012. №3. С.55-68.

31. Раєвнева О. В., Тоузані Т. Управління поведінкою підприємства в умовах нестаціонарності ринкового середовища: концептуальні засади та модельний інструментарій : монографія. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2021. 292 с. URL: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/26734/1/Раєвнева,Тоузані_монографія_2021.pdf
32. Рязанцева В. В. Аналіз формування та використання прибутку підприємства. *Статистика України*. 2007. №1. С. 40-43
33. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. Київ: Знання, 2005. 662 с.
34. Самсонова К.В. Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства. *Збірник наукових праць Кіровоградського національного технічного університету*. 2013. №4. С. 125-13473.
35. Ткаченко І., Чувачалова І., Чувачалов О. Оцінка фінансової стійкості підприємства та напрями її забезпечення. *Ефективна економіка*. 2012. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_3_15.
36. Тютюнник В. Факторний аналіз прибутку. *Довідник економіста*. 2010. № 10. С. 35- 42.
37. Філімоненков О.С. Фінанси підприємства: навчальний посібник. Київ, 2002. 359 с.
38. Хачатрян В.В., Усова Л.С. Фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства/ URL: <http://intkonf.org/ken-hachatryan-vv-usova-lsfaktorishcho-vplivayut-na-finansoviy-stand-pidpriemstva/>
39. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: навчальний посібник. Київ, 2002. 359 с.
40. Шийко В. Вдосконалення методики оцінювання фінансової стійкості підприємств галузі електроенергетики. *Ефективна економіка*. 2018. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/78.pdf
41. Шмигонь Н.М. Оптимізація структури капіталу підприємства. Держава та регіони. *Економіка і підприємництво*. 2003. №4. С 238-243.

42. Юхименко П., Загурський О., Могилко В. Теорії оптимізації структури капіталу підприємства та їх адаптація до українських економічних реалій. *Банківська справа*. 2010. №2-3. С.78-85].

43. Ясіновська І. Ф. Сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємств. Київ: *Європейські перспективи*. 2016. № 2. С. 169-175.

44. Gleißner W., Günther T., Walkshäusl C. Financial sustainability: measurement and empirical evidence. *Journal of Business Economics*. 2022. No. 92. P. 467–516. URL: <https://doi.org/10.1007/s11573-022-01081-0> (date of access: 22.10.2023).

45. Iordanova T. An Introduction to Non-Stationary Processes. Fundamental analysis. URL: <https://www.investopedia.com/articles/trading/07/stationary.asp> (date of access: 22.12.2023).]. Gleißner W., Günther T., Walkshäusl C. Financial sustainability: measurement and empirical evidence. *Journal of Business Economics*. 2022. No. 92. P. 467–516. URL: <https://doi.org/10.1007/s11573-022-01081-0>

46. Kyzum M.O., Zabrodsky V. A., Zinchenko V.A., Yu.S. Kopchak. Evaluation and Diagnostics of the Financial Stability of the Enterprise. Kharkiv, 2003. 144p. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства. моногр. Харків 2003. 144 с.

47. Padoa-Schioppa T. Central Banks and Financial Stability: Exploring a Land in Between. Paper presented at the Second ECB Central Banking Conference. 2012. Frankfurt am Main. P. 19.

48. Schinasi G.J. Safeguarding financial stability: theory and practice / G.J. Schinasi. – Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2005. 60 p.

49. Schinasi G. J. Defining Financial Stability. International Monetary Fund Working Paper. 2004. P. 1-19.

АНОТАЦІЯ

Гринчак О.О. Фінансова стійкість підприємства та можливості її забезпечення в умовах економічної нестабільності. - Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого рівня вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. – Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, Чернівці, 2025.

У кваліфікаційній роботі в першому розділі розкрито економічну сутність та особливості фінансової стійкості підприємства в умовах економічної нестабільності; визначено ключові фактори впливу на фінансову стійкість підприємства; охарактеризовано сучасний методичний інструментарій оцінювання фінансової стійкості підприємства. В другому розділі кваліфікаційної роботи проаналізовано складові забезпечення фінансової стійкості ТДВ «Чернівецький хімічний завод»; оцінено рівень фінансової стійкості товариства. У третьому розділі роботи обґрунтовані напрями забезпечення фінансової стійкості досліджуваного підприємства в умовах економічної нестабільності.

Ключові слова: фінансовий стан, фінансова стійкість, нестабільні економічні умови, прибутковість, ліквідність, платоспроможність.

ABSTRACT

Grinchak O.O. Financial stability of the enterprise and the possibilities of ensuring it in conditions of economic instability. - Manuscript. Qualification work for obtaining the first level of higher education "bachelor" in specialty 072 - Finance, banking and insurance. - Chernivtsi National University named after Yu. Fedkovycha, Chernivtsi, 2025.

In the qualification work, the first section reveals the economic essence and features of the financial stability of the enterprise in conditions of economic instability; the key factors influencing the financial stability of the enterprise are identified; the modern methodological tools for assessing the financial stability of the enterprise are characterized. In the second section of the qualification work, the components of ensuring the financial stability of the Chernivtsi Chemical Plant are analyzed; the level of financial stability of the company is assessed. In the third section of the work, the directions of ensuring the financial stability of the studied enterprise in conditions of economic instability are substantiated.

Key words: financial condition, financial stability, unstable economic conditions, profitability, liquidity, solvency.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

О.О. Гринчак